

Pridržek javnega reda v medpokrajinskem zasebnem pravu.

Dr. Francišek Mihelčič.

I. Medpokrajinsko zasebno pravo.

Medpokrajinsko zasebno pravo¹ (mpp) spada med tiste panoge pravne vede, ki so se razvile zlasti po prvi svetovni vojni,² ko so iz ozemelj z različnimi pravnimi redi nastale nove države in se pojavila vprašanja o medsebojnem razmerju veljavnosti pokrajinskih redov. Mpp obsega norme formalnega³ značaja, ki določajo obseg veljavnosti materialnih norm zasebnopravnih redov, veljavnih v posameznih pokrajinah iste države, in sicer v njih medsebojnem razmerju. Dočim namreč obsega mednarodno zasebno pravo (mzp) predpise o razmerju veljavnosti zasebnopravnih redov različnih držav, od katerih vsaka samostojno postavlja pravne norme, gre pri mpp za kolizije med pravnimi redi znotraj iste države. Mednarodno zasebno pravo torej predpostavlja obstoj različnih zakonodaj posameznih držav, medpokrajinsko pa obstoj več zasebnopravnih redov v isti državi.

¹ Lapajne, Mednarodno in medpokrajinsko zasebno pravo kraljevine Jugoslavije, 1929; Lapajne, Kolizijske norme civilnega medpokrajinskega prava v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, ZZR 1921, 199; Klein, Studien zum interlokalen Privatrecht, 1915; Klein, Zum interlokalen Privatrecht, Niemayers Ztschr. 1919; Allerhand, Międzydzielnicowe prawo procesowe, 1920; Audinet, La solution des Conflits entre les lois françaises et les lois locales d'Alsace-Lorraine, Clunet, 1921, 801; Diena, Sui conflitti fra le leggi di diritto privato in vigore nelle nuove provincie del Regno e quelle vigenti nelle antiche, Rivista di diritto civile, 1921, 56; Salvioli, Sui conflitti di legislazioni fra le nuove e vecchie provincie, Archivio giuridico, 1922, 150; Niboyet, Conflits entre les lois françaises et les locales d'Alsace et Lorraine, 1922; Eliesco, Essai sur les Conflits des lois dans l'espace sans conflits de souveraineté, 1925; Scrimali, I conflitti interregionali di legge nel diritto internazionale, 1935; Zoll, Prawo prywatne międzynarodowe i międzydzielnicowe, 1936; De Nova, Natura del diritto interlocale, Rivista di diritto internazionale, 1940, 5; Hubernagel, Das interlokale und interpersonale Privatrecht im grossdeutschen Raum, 1942; De Nova, Problemi di diritto interlocale e internazionale privato creati dalle recenti annessioni, Comunicazioni e studi, 1942, 127.

² Ago, Conflitti di leggi regionali diverse nella repubblica Cecoslovacca, 1933, 5.

³ Nasprotno Zitelmann, Internationales Privatrecht, I, 1897, 397; Klein, Studien, 18.

O značaju mpp so mnenja različna.⁴ Nekateri pisci menijo, da ureja mpp iste probleme kot mzp: narava konfliktov zasebnopravnih redov je v obeh primerih enaka, zato je tudi rešitev ista;⁵ kljub nekaterim posebnostim je torej treba pojmovati mednarodno in medpokrajinsko zasebno pravo kot enoto.⁶ Drugi zastopajo nasprotno nazorje, namreč, da obstoje sicer med obema pravnima panogama razlike, vendar ne tolikšne, da ne bi bila v mpp dopustna analogna uporaba pravil mzp.⁷ Pristaši skrajnega mnenja pa trdijo, da v mpp ni utemeljena niti analogna uporaba načel mzp, ker se obe pravni panogi premočno razlikujeta. To mnenje se sklicuje na bistveno različni značaj, ki ga imajo v mpp nekatere važne ustanove kolizijskega prava: napotilo, pridržek javnega reda in neuporabnost navezne okolnosti, ki se je v znatni meri poslužuje mzp, namreč državljanstva. Zaradi navedenih razlik med obema pravnima panogama je v najtežjih problemih mpp po mnenju teh avtorjev analogna uporaba načel mzp nemogoča in je zato potrebno za mpp najti samostojne rešitve.⁸

Med mzp in mpp obstoji bistvena razlika, na katero opozarjata že naziva sama. Mzp predpostavlja navzkrižje zakonov dveh držav, suverenih in zato koordiniranih v ureditvi zasebnopravnih odnosov; za mpp pa obstoji ena država in znotraj nje nastanejo zasebnopravni konflikti. Glavna razlika je torej v hierarhični stopnji, na kateri navzkrižja nastajajo. Iz te razlike izhajajo vse druge: pravo ene pokrajine se v drugi pokrajini ne more imeti za tuje, retorzija je nemogoča. V mpp se tudi de lege lata načelno spoštuje enakopravnost vseh pokrajinskih zako-

⁴ Scrimali, 52—81.

⁵ Savigny, *System des heutigen römischen Recht*, 1849, VIII, § 348; Udina, *La legge polacca dal 2 agosto 1926 sui conflitti di diritto interregionale privato*, 1929, 7; Walker, *Internationales Privatrecht*, 1934, 10.

⁶ Nussbaum, *Deutsches Internationales Privatrecht*, 1932, 2.

⁷ Zitelmann, 397 sl; Klein, *Studien*, 1 sl; Lapajne, 331 in 335; Eisner, *Medjunarodno, medjupokrajinsko (interlokalno) i medjuvjersko bračno pravo kraljevine Jugoslavije*, 1935, 149; Sedláček, *Mezimístní právo vnitrozemské a jeho úprava do úplného sjednocení občanského práva*, 1930, 22.

⁸ Bartoš, *Potreba donošenja zakona o medjupokrajinskem sukobu zakona*, Arhiv, 1929, knj. 36, 74; Bartoš v recenziji Eisnerjevega *Medjunarodnega... bračnega prava*, Arhiv, 1935, knj. 48, 150; Ago, 21; Stelmachowski, *Das Problem des interterritorialen Privat- und Prozessrecht in Polen*, Ostrecht, 1926, 688.

nov,⁹ kar je v mzp pretežno samo zahteva doktrine. Navzlic temu pa večina razlik med obema pravnima panogama ni take narave, da ne bi bilo umestno v mpp analogno uporabljati pravila mzp. Res obstoje primeri, ko taka nalična uporaba ni možna. Kot primer se navaja v slovstvu navezna pogodba. V mzp imajo namreč stranke glede obveznostnih razmerij delno svobodo pri izberi merodajnega prava; z nalično uporabo načel mzp ni mogoče ugotoviti, kako daleč sega pravica takega razpolaganja strank v mpp. Taki primeri terjajo posebno ureditev. Izven tega pa sme in mora temeljiti mpp zaradi pretežne istovrstnosti problemov na naukih mzp.

Najtemeljitejša rešitev — hkrati odstranitev vseh navzkrižij med posameznimi pokrajinskimi pravnimi redi — je uveljavljenje enotnega materialnega zasebnega prava v vsej državi. Vendar ta rešitev, četudi je najboljša, ni vedno niti umestna, niti dosegljiva. Enoten zasebnopravni red se more ustvariti bodisi tako, da se pravni red dela države razširi na vse državno ozemlje ali pa da se ustvari nov enoten zasebnopravni red. Prva rešitev je upravičena, kadar pokrajinski zasebnopravni red, ki se naj razširi na vso državo, po kakovosti prekaša druge ali pa velja že na pretežnem delu države. Kadar se naj ustvari za vso državo enotno zasebno pravo, je treba zakone prilagoditi pravnemu pojmovanju vseh pokrajin; tega dela ni mogoče dovršiti v kratkem času in je zato neizogibna vsaj prehodna ureditev kolizij med pokrajinskimi pravnimi redi.

S kolizijskega stališča je najpopolnejša ureditev mpp sporov v posebnem zakonu. S tem se sicer ne odstrani raznopravnost pokrajin, pač pa se rešijo medpokrajinski konflikti. Tudi taka ureditev ni lahko delo: v razdobju dvajsetih let je izmed raznopravnih držav uredila medpokrajinske odnose na ta način edino Poljska z zakonom o pravu, ki velja za medpokrajinska zasebnopravna razmerja, z dne 2. avgusta 1926.¹⁰

⁹ Motivi k poljskemu zakonu o ureditvi medpokrajinskih razmerij: „Pojęciem naczelnem jest pojęcie równorzędności formalnej kodeksów obowiązujących na ziemiach polskich, równorzędności, posuniętej tak daleko, że nawet ekscpcja porządku publicznego nie może być przeciw żądnemu z nich zastosowana“ (cit. Przybyłowski, Prawo prywatne międzynarodowe, 1935, I, 97).

¹⁰ Besedilo pri Przybyłowskim, 47 sl; nekatera medpokrajinska zasebnopravna razmerja je po aneksiji Alzacije in Lorene uredila Francija z zakonom z dne 24. julija 1921 (Besedilo pri Niboyet, 357 sl).

Če take zakonske ureditve mpp ni, je treba najti nadomestne rešitve v okolnosti, da ima vsak zasebnopravni red vsaj norme o mzp. Te norme moremo uporabljati kot mpp, seveda s potrebnimi spremembami, ki upoštevajo različnosti obeh pravnih panog. Tako n. pr. navezujemo v mpp namesto državljanstva z domovališčem (prebivališčem) ali s pripadnostjo k pokrajini (deželanstvo), tudi s pristojnostjo v občino. Druga rešitev nastane empirično: enotna sodna praksa ustvari na temelju priznanih načel vede pravila za mpp, seveda če obstoji eno najvišje sodišče; to rešitev smatra Klein za edino možno in popolno.¹¹ Tretja rešitev je v tem, da se razširi mzp večjega dela države na vse državno ozemlje in se s tem ustvari hkrati enotna osnova za mpp. To rešitev predlaga Satter, češ da je edina spremenljiva in vedno uporabna.¹²

Izmed številnih aktualnih problemov mpp bomo obravnavali pomen pridržka javnega reda.

¹¹ Klein trdi (16—17), da mora sodnik, če ni enotne ureditve, razsoditi tako, kot bi odločil, če bi bil osrednji zakonodavec, pri tem pa mora slediti pravni vedi in celotni pravni tradiciji (prim. čl. 1 odst. 2 švic. civ. zak.).

Obe rešitvi je združil Sedláček v svojem referatu za III. kongres českolovaških juristov: „Ni nujno, da uredi mpp poseben zakon. Mpp razmerja se morejo urediti s stalno sodno prakso. Mpp je treba urediti po naslednjih dveh načelih: kot osebni statut se uporabljaj domovališče (bydlišče), sicer pa naj veljajo za mpp analogno načela mzp (str. 22).

¹² Grundlinien eines deutschen interlokalen Privatrecht, Ztschr. für vergleichende Rechtswissenschaft, 1940, 12. Satter sam ugotavlja, da je njegova metoda nepopolna in rešitev nemogoča brez eklektičnega postopka.

¹³ O pridržku javnega reda obstoji obsežna literatura. Razen sistemov mzp zlasti: Boissarie, De la notion de l'ordre public en droit international privé, 1888; Despagnet, L'ordre public en droit international privé, Clunet, 1889, 3, 207; Fedozzi, Quelques considérations sur l'idée d'ordre public international, Clunet, 1897, 69, 495; Pillet, De l'ordre public en droit international privé, 1890, Mélanges Pillet, 1929, I, 407; Kahn, Die Lehre vom ordre public, 1898, Abhandlungen, 1928, I, 161; Fiore, L'ordre public, Revue de droit international, 1902; Klein, Die Lehre vom ordre public, Arch. bürg. Recht, 1906, 311; Fiore, De la limitation de l'autorité des lois étrangères et de la détermination des lois d'ordre public, Clunet, 1908, 351; Weber, Die Lehre vom ordre public, 1922; Healy, Théorie générale de l'ordre public, Recueil des Cours de l'Académie de droit international, 1925, IV, 411; Vassalli, L'ordine pubblico rispetto a sentenze pronunziate da Tribunali del medesimo Stato, Rivista di diritto commerciale, 1921, 1.

II. Pridržek javnega reda.

Pravne narave pridržka javnega reda^{13 14} (ordre public) niti teorija niti zakonodaja doslej nista obče veljavno ugotovili. Teorija označuje pridržek javnega reda kot nekaj, kar je nemogoče opredeliti,¹⁵ ji je deus ex machina,¹⁶ mnogim pa je kar uganka.¹⁷ Zakonodaja se poslužuje dveh metod, namreč generalne klavzule in pa specialne (konkretne) označbe. Z generalno klavzulo odklanja uporabo indiciranega tujega prava, kadar bi njega uporaba škodovala javnemu redu, npravnosti ali dobrim šegam legis fori. Take označbe se poslužuje tudi naš izvršilni postopnik, ko odreka izvršljivost zahtevkom, oprtim na sodbo ali njej enako odločbo inozemskega sodišča, če bi bilo pripoznati z izvršbo tako pravno razmerje ali ustvariti tak zahtevek, ki se mu v naši državi po njenih zakonih „iz ozirov javnega reda ali npravnosti“ ne pripozna veljavnost ali iztožljivost (§ 5 št. 4 ip). Po splošnem mnenju je treba to pravilo, prevzeto iz § 81 avst. i. r., upoštevati tudi na področju mzp, čeprav je uvrščeno v procesualni zakon.¹⁸ Taka splošna označba povzroča negotovost glede tega, kaj spada pod pojem javnega reda, npravnosti itd. Spričo te težkoče označuje specialna ureditev konkretne norme domačega materialnega prava, ki jim priznava značaj javnega reda in nasproti katerim je uporaba tujega prava izključena. Take vrste je n. pr. § 12/2 poljskega zakona o mzp, po katerem se tujci ne morejo poročiti na Poljskem, kolikor nasprotujejo sklenitvi zakona v tem zakonu taksativno našteti zadržki poljskega prava, n. pr. sorodstva ali svaštva.

Narava pridržka javnega reda se pokaže v njegovi funkciji. Tuje pravo se uporablja, kadar je življenjski pojav tako močno povezan s tujim pravnim redom, da smatra domača kolizijska norma za primerno, uporabiti nanj dotično tuje pravo. Ker je pravni red vsake države izraz njenih pravnopolitičnih stremljenj, nastane spričo zaukazane uporabe tujega prava neredko vprašanje, ali morda ne nasprotuje tuja pravna norma, ki jo je treba uporabiti, tistim načelom domačega pravnega reda, katerih

¹⁴ Izraz ordre public se je prvič pojavil v motivih k Code civil, kamor ga je vnesel Boulay.

¹⁵ Despagnet, 18.

¹⁶ Anzilotti, Studi critici di diritto internazionale privato, 1898, 193.

¹⁷ Bartin, Études de droit international privé, 1899, 210.

¹⁸ Zimmermann, Mezinárodní právo soukromé, 1935, 89 sl.

brezpogojno uveljavljenje ali pa odklonitev uporabe njim nasprotujočih predpisov tujega prava pomeni državno nujnost. V pravnem redu (v ustavi, v zakonih) izražene pravno-politične zamisli, temelječe na pomembnih svetovnonazorskih posebno gospodarskih, političnih in drugih osnovah so zato bistveni del državnega reda, od katerega sodstvo ne more odstopiti, marveč jih mora uveljaviti tudi takrat, kadar nalaga domači pravni red uporabo tujega prava.¹⁹ Take norme tvorijo javni red, ki povzroči odklonitev uporabe tujega prava.

Noben zakon, četudi načelno še tako pomemben, ne zahteva izključne uporabe²⁰ v tem smislu, da bi morala sodišča uporabljati vedno le domače pravo (*lex fori*). Tujemu pravu, ki ga indicira domača kolizijska norma, namreč ne moremo odreči veljavnosti, kadar nima življenjski pojav sploh nobene povezanosti z domačim pravnim območjem. Zato je pridržek javnega reda utemeljen samo takrat, kadar bi uporaba tujega prava izzvala z javnim redom nezdržljive posledice v obsegu domačega prava. Ne zadošča torej ugotovitev, da nasprotuje vsebina tujega prava temeljnim načelom domačega pravnega reda; pridržek javnega reda se ne obrača in *abstracto* proti normam tujega pravnega reda, temveč zabranjuje in *concreto* uveljavljenje posledic uporabe²¹ tujega prava pri nas, če bi pomenile kršitev važnih načel domačega pravnega reda. Pridržek ne zavrača uporabe tujega prava zaradi neugodne ocene njegove smotrnosti, niti zaradi retorizije, niti zaradi manjkajoče recipročnosti, marveč ga opravičuje zgolj načelna nerazdržljivost tujega pravnega reda z domačim.

Tako se pokaže pridržek javnega reda kot izjemna omejitev uporabe tujega materialnega prava, indiciranega po domači kolizijski normi, in sicer takrat, kadar bi uporaba tujega prava nasprotovala v domačem pravnem redu izraženim državnopolitičnim nazorom in kolikor bi se iz te uporabe izhajajoče kvarne posledice udelejševile v domači državi.

¹⁹ Schmitt, Die nationalsozialistische Gesetzgebung und der Vorbehalt des „ordre public“ im internationalen Privatrecht, Ztschr. Ak. f. d. Recht, 1936, 204.

²⁰ Kahn, 183 in 252.

²¹ Pridržek javnega reda ima vedno namen, braniti domači pravni red pred posledicami uporabe tujega prava. V tej smeri graja Udina (Il diritto internazionale privato della repubblica Polacca, Rivista di diritto internazionale, 1927, 18) dikcijo poljskega zakona o mzp.

III. Pridržek javnega reda v medpokrajinskem zasebnem pravu.

O tem, kakšno vlogo ima pridržek javnega reda v mpp, pisci niso enotnega mnenja. Nekateri avtorji, predvsem iz starejše francoske šole, vključujejo mpp popolnoma v mzp in trdijo, da razmejuje mzp območja različnih zasebnopravnih redov ne glede na to, ali gre za razmejitev obsega veljavnosti iste države ali več držav. Zato ima po tem nazoru pridržek javnega reda v mpp isto funkcijo in enako vsebino, kakor kadar gre za uporabo zakona tuje države.²² To stališče zastopa n. pr. odločba Velikega suda v Podgorici, ki trdi, da gre tudi v mpp za uporabo tujega prava in je zaradi znatnih razlik med pokrajinskimi pravnimi redi možna uporaba pridržka javnega reda.²³

Nasprotno stališče zastopajo nekateri predstavniki moderne šole, ki trdijo: Že samo dejstvo, da dovoljuje država na svojem ozemlju več zakonodaj, pomeni priznanje pokrajinskih pravnih redov kot ustreznih javnemu redu. Pravice, pridobljene po pokrajinskem pravnem redu, se morajo upoštevati na vsem državnem ozemlju. Naj se pokrajinski pravni redi še tako razlikujejo med seboj, nikdar ne more nobena njihova norma nasprotovati javnemu redu v tej državi.²⁴ Istega mnenja je tudi Walker,²⁵ zlasti pa Klein, ki trdi, da bi upoštevanje tega pravila privedlo do manjše uporabe pridržka javnega reda v mzp.²⁶ Tej teoriji sledi poljski zakon o mpp, ker izključuje uporabo pridržka javnega reda v medpokrajinskih zasebnopravnih odnosih:

²² Arminjon, *Le domaine du droit international privé*, Clunet 1922, 229; Arminjon, *Précis de Droit international privé*, 1925 171; Surville, *Des conflits de lois sur la recherche de la paternité*, Clunet, 1915, 7.

²³ Priobčena v Arhivu, 1924, knj. 24, 384. Prim. op. 53. Podobno tudi znana odločba o mpp., v literaturi nazvana kot prokupljanska odločba: „Po nahodjenju Kasacionog suda propis § 150 s. gradj. zak. je javnopravnog karaktera i imperativno zabranjuje iztraživanje paterniteta vanbračnog očinstva, pa je s toga pogrešno nalazjenje, da i pored ovakve izrične redakcije navedenog propisa, ipak ima mesta primeni § 163 austr. gradj. zak. za sporni slučaj“ (Arhiv, 1937 knj. 51, 470). K tej odločbi Eisner, *Judikatura sudova na pojedinim pravnim područjima naše države o pitanjima medjunarodnog i medjupokrajinskog (interlokalnog) privatnog prava*, Godišnjak pravnog fakulteta, Zagreb, 1941.

²⁴ Zitelmann, I, 395 sl; Klein, *Studien*, 27; Eisner, *Medjunarodno ... bračno pravo*, 149 sl; Eisner, *Sukob pokrajinskih (lokalnih) zakona o pitanju iztraživanja vanbračnog očinstva*, Arhiv 1938, knj. 53, 46—47.

²⁵ l. c. 285.

²⁶ *Studien*, 4.

zakon o mzp namreč ureja pridržek javnega reda (§ 38), dočim ga zakon o medpokrajinskih zasebnopravnih razmerjih sploh ne omenja.²⁷ V načrtu zakona o mpp je predlagal Allerhand²⁸ celo, naj se izključi uporaba pridržka javnega reda tudi v mzp, kadar ustreza tuje pravo po vsebini enemu izmed pokrajinskih prav, ki so v veljavi na Poljskem.

Pretežno je mnenje, ki priznava tudi v mpp pridržek javnega reda, toda v znatno manjšem obsegu kakor v mzp. Po tem naziranju pokrajinski pravni redi zaradi povezanosti v eno državo, ki dovoljuje istočasni obstoj več pokrajinskih pravnih redov, načelno sicer ne morejo nasprotovati enotnemu, iz državnega prava izhajajočemu javnemu redu; kljub temu pa niso izključene tako pomembne razlike, da utemeljijo uporabo pridržka javnega reda. Nazor o taki izjemni veljavi pridržka javnega reda je prvi zagovarjal Savigny; njemu so sledili nekateri novejši pisci.²⁹ Po njihovem mnenju velja pridržek javnega reda predvsem za mzp, dočim se v mpp odnosih morejo pojaviti med pokrajinskimi zakoni le izjemoma take „prepadne razlike“, da je uporaba pridržka utemeljena. Pridržka javnega reda ni mogoče docela izključiti, in sicer tem manj, čim večje so razlike med pokrajinskimi pravnimi redi in čim večja je njihova pravna samostojnost. V bistvu se je tej teoriji pridružil Niboyet, ki uči, da ima ordre public v mpp isto funkcijo kakor v mednarodnem, samo da je njegova intenzivnost mnogo manjša.³⁰ Satter razlikuje med generalno „pridržno klavzulo“ in posebnimi primeri, ko je iz razlogov javnega reda izključena uporaba drugega pokrajinskega prava, indiciranega po kolizijski normi legis fori. Po njegovem mnenju se ne sme odklanjati uporaba drugega

²⁷ Zoll, 45; Przybyłowski, 179; Allerhand, 6. Poljska sodna praksa je tudi pred uveljavljenjem omenjenega zakona zastopala stališče, da je v mpp izključen pridržek javnega reda, češ da mu nasprotuje načelo državne edinosti (prim. odločbo vrhovnega sodišča v Varšavi z dne 17. 9. 1924, Ostrecht, 1926, 226).

²⁸ Uwagi do projektu międzynarodowego prawa prywatnego, 1920, 10 (cit. Przybyłowski, 175).

²⁹ Diena, 69; Lapajne, Mednarodno... zasebno pravo, 328; Lapajne, Kolizijske norme, 206—207; Przybyłowski, 178; Scrimali, 302—303; Beitzke, Das Verhältnis zwischen deutschen und österreichischen BGB, Ztschr. Ak. f. d. Recht, 1938, 369; Lederle, Die Vorbehaltsklausel und das deutsche interlokale Privatrecht, Ztschr. Ak. f. d. Recht, 1939, 345.

³⁰ Manuel de droit international privé, 1928, 19: v medpokrajinskem zasebnem pravu „l'ordre public n'a qu'une application très restreinte“.

pokrajinskega prava na osnovi generalne pridržne klavzule; nasprotno pa ne bi bil izključen pridržek takrat, ko pozitivna norma izrečno (specialno) izključuje uporabo njej nasprotnega predpisa.³¹

V mzp je vloga pridržka javnega reda enostavnejša, ker gre za razmerja med pravnimi redi samostojnih držav, ki so načeloma enakopravne edinice meddržavne zajednice. Docela drugačno je stanje v razmerju med pravnimi redi posameznih pokrajin iste države, kajti njih položaj kot normotvornih enot je tako v medsebojnem razmerju kakor tudi v razmerju nasproti skupni državi lahko zelo različen. Že ta ugotovitev kaže, da vprašanja pridržka javnega reda v mpp ne moremo reševati iz pojma pridržka javnega reda, ampak z vidika pravotvornega ustroja raznopravne države, to je z ozirom na tvorbo pokrajinskega prava v razmerju do državnega. S tega stališča bomo prereševali najznačilnejše tipe raznopravnih držav ter vpliv njihove pravotvorne strukture na pridržek javnega reda.

A. Kjer so pokrajinske zakonodaje o zasebnem pravu avtonomne in nima osrednja oblast nobenih pristojnosti v teh stvareh, ne nastajajo mpp odnosi, temveč razmerja, ki jih ureja mzp. V takih državnih oblikah namreč postavlja vsak del državnega ozemlja svoje zakone samostojno, neodvisno od državne oblasti, seveda tudi brez ozira na zasebnopravne zakonodaje drugih pokrajin (zveznih držav). Tako so bili n. pr. pokrajinski pravni redi nemškega cesarstva pretežno pravne norme suverenih držav: v razmerju do drugih pokrajinskih pravnih redov so bili prav tako tuje pravo kakor pravne norme katere koli države, ki ni pripadala k nemškemu cesarstvu. Svoje pravne veljave pokrajinski pravni redi niso črpali iz nemškega cesarstva, temveč iz — četudi po osrednji državni oblasti omejene — suverenosti držav članic. Slično je stanje v Združenih državah severne Amerike, kjer se rešujejo konflikti zakonov posameznih zveznih držav po načelih mzp in je zato uporaba pridržka javnega reda dopustna.³²

³¹ l. c. 24. Bartoš (Medjupokrajinski sukob zakona o nasledju, Arhiv, 1937, LI, 66) vidi v drugem odstavku čl. 26 uv. zak. k np („Za dedovanje nepremičnin veljajo utesnitve razpolaganja... ki jih predpisuje zakon kraja, kjer ležijo“) določbo, ki „sa razloga ordre public te pokrajine zabranjujejo slobodno razpolaganje nepokretnostima, koje se na tome području nalaze“.

³² Prim. Lederle, 343; Healy, passim.